

dr hab. Eugeniusz Cieślak¹

Baltic Defence College, Tartu, Estonia

SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W NATO. REFLEKSJE Z PERSPEKTYWY ĆWIERĆWIECZA

ARMED FORCES OF THE REPUBLIC OF POLAND IN NATO. REFLECTIONS FROM THE PERSPECTIVE OF A QUARTER CENTURY

Abstrakt: W artykule zawarto syntetyczną ocenę zmian w Siłach Zbrojnych RP, będących wynikiem członkostwa Polski w NATO. W ujęciu chronologicznym przedstawiono uwarunkowania związane ze zmianami w środowisku bezpieczeństwa Polski, transformacją Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz ewolucją polityki bezpieczeństwa i obrony Rzeczypospolitej Polski, co wpłynęło na rozwój i modernizację techniczną Sił Zbrojnych RP w minionym ćwierćwieczu. Analizy i oceny odniesiono do okresu poprzedzającego wstąpienie Polski do NATO, pierwszej i początku drugiej dekady członkostwa, a następnie do zmian spowodowanych rosyjską agresją w 2014 r. i rosyjską wojną przeciwko Ukrainie rozpoczętą w 2022 r.

Słowa kluczowe: NATO, Polska, siły zbrojne, polityka obronna, modernizacja techniczna

Abstract: The article attempts a brief assessment of changes in the Polish Armed Forces resulting from Poland's membership in NATO. A chronological narrative presents the conditions related to changes in the security environment of Poland, the transformation of NATO and the evolution of the security and defence policy of the Republic of Poland, which influenced the development and technical modernization of the Polish Armed Forces in the past quarter of a century. The analysis and assessment have

---

¹ <https://orcid.org/0000-0002-6476-3643>, eugeniusz.cieslak@baltdefcol.org

been related to the period preceding Poland's accession to NATO, the first and the beginning of the second decades of membership, and then the changes caused by Russian aggression in 2014 and the Russian war against Ukraine started in 2022.

Keywords: NATO, Poland, armed forces, defence policy, technical modernization

Wprowadzenie

Członkostwo Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim stało się zasadniczym czynnikiem sprawczym transformacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polski. Próba szerszego spojrzenia na zmiany, które dokonały się w wyniku naszego członkostwa w NATO, wymaga odniesień do transformacji w środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego w wymiarze regionalnym i globalnym, a także do ewolucji samego Sojuszu Północnoatlantyckiego, jak również zmian, jakie zaszły w Polsce w tym czasie.

Zakończenie zimnej wojny oddaliło groźbę nuklearnej konfrontacji pomiędzy Wschodem i Zachodem, ale już na początku lat 90. okazało się, że została ona zastąpiona zagrożeniami płynącymi z braku stabilności we wschodniej i południowo-wschodniej części Europy. Dekadę później, po zamachach terrorystycznych z 11 września 2001 r., oceny bezpieczeństwa międzynarodowego zdominowały zagrożenia terrorystyczne, ale ryzyko agresji zbrojnej na obszarze euroatlantyckim nadal było uznawane za znikome.

Te opinie zostały zweryfikowane po raz pierwszy w 2008 r. jako nazbyt optymistyczne, kiedy Rosja sprowokowała wojnę w Gruzji, a następnie w 2014 r. podczas zajęcia Krymu oraz w obliczu interwencji zbrojnej we wschodniej Ukrainie wspierającej separatystów z tak zwanej Donieckiej i Ługańskiej republik ludowych. Rosyjska agresja na Ukrainę spowodowała, że do ocen zagrożeń dla międzynarodowego bezpieczeństwa powróciła kategoria przeciwnika

państwowego, a ryzyko międzypaństwowego konfliktu zbrojnego na obszarze euroatlantyckim stało się aż nadto realne.

Pełnoskalowa agresja Rosji przeciwko Ukrainie w lutym 2022 r. nieodwracalnie podważyła wiarę społeczności w międzynarodowy ład i uświadomiła realne zagrożenie konwencjonalną wojną na obszarze wspólnoty euroatlantyckiej. Po trzech dekadach od zakończenia zimnej wojny NATO ponownie staje przed wyzwaniem wzmocnienia zdolności do odstraszenia i obrony oraz powstrzymania rosyjskiej agresji.

W ostatnich trzech dekadach dokonał się szereg zmian zarówno w środowisku bezpieczeństwa, jak i w obrębie samego Sojuszu. Z zimnowojennej organizacji polityczno-wojskowej, ukierunkowanej na zapewnienie bezpieczeństwa i obrony kolektywnej państwom członkowskim, NATO stopniowo przekształcało się w organizację angażującą się w rozwiązywanie sytuacji kryzysowych coraz częściej poza obszarem państw członkowskich. Po dekadzie doświadczeń na Bałkanach Zachodnich w latach 90. Sojusz Północnoatlantycki prowadził największą w swojej historii operację ekspedycyjną w Afganistanie, a w mniejszym stopniu skupiał uwagę na obronie kolektywnej. Rosyjska agresja na Ukrainę z 2014 r. oraz pojawienie się zagrożenia militarnego dla państw członkowskich NATO ze strony Federacji Rosyjskiej przywróciły znaczenie obronie kolektywnej. Zagrożenie militarne ze strony Rosji stało się przesłanką do podjęcia przez NATO szeregu doraźnych działań dostosowawczych oraz długofalowych działań adaptacyjnych o charakterze politycznym i militarnym, które wzmacniały bezpieczeństwo państw członkowskich. Pełnoskalowa wojna z Ukrainą w lutym 2022 r. doprowadziła następnie do zasadniczych przewartościowań politycznych i militarnych NATO. Podjęto działania wojskowe w ramach zobowiązań do obrony kolektywnej oraz zintensyfikowano przygotowania obronne państw członkowskich i Sojuszu jako całości.

Rozpatrując zmiany, jakie nastąpiły w Siłach Zbrojnych RP w ciągu dwudziestu pięciu lat członkostwa Polski w NATO, należy pamiętać również o tych, które były udziałem całego państwa i społeczeństwa – zwłaszcza po 1989 r. w kontekście zdolności państwa do

samodzielnej obrony w przypadku zbrojnej agresji, ale także w zakresie reagowania na kryzysy militarne w bezpośrednim sąsiedztwie. W związku z tym uzasadnionym wydaje się rozpatrywanie kwestii rozwoju sił zbrojnych w ujęciu chronologicznym, obejmującym tak zwaną samodzielność obronną po 1989 r., okres członkostwa w NATO od 1999 r. oraz członkostwo w Unii Europejskiej od 2004 r. Niezbędne jest także uwzględnienie zmian w środowisku bezpieczeństwa, będących wynikiem ograniczonej rosyjskiej agresji na Ukrainę w 2014 r., a następnie pełnoskalowej agresji w 2022 r.

Celem artykułu jest syntetyczna ocena zmian, jakie zaszły w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat w Siłach Zbrojnych RP. Główny problem badawczy został sformułowany w formie następującego pytania: w jaki sposób członkostwo Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim wpłynęło na zmiany w Siłach Zbrojnych RP? Ze względu na kompleksowy charakter przedmiotu badań przyjęto jakościowe podejście badawcze i zastosowano teoretyczne metody analizy, syntezy, porównania i uogólniania. Dla przejrzystości narracji przyjęto chronologiczny układ prezentacji wyników rozważań dotyczących okresu przez wstąpieniem Polski do NATO, pierwszej i początku drugiej dekady członkostwa, a następnie zmian spowodowanych rosyjską agresją przeciwko Ukrainie w 2014 r. i wojną rozpoczętą w 2022 r.

Siły Zbrojne RP przed wstąpieniem Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego

Ocena postępów, które dokonały się w Siłach Zbrojnych RP od momentu wstąpienia Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego, wymaga szerszych odwołań do sytuacji po 1989 r. Przemiany demokratyczne w latach 80., zwieńczone wyborami parlamentarnymi w 1989 r. i zakończeniem rządów komunistycznych, doprowadziły do odzyskania suwerenności Polski w sferze polityki bezpieczeństwa. Pomimo formalnego członkostwa we wciąż istniejącym Układzie Warszawskim wiadomo było, że ta współpraca będzie odgrywała coraz mniejszą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski w miarę

budowy nowego, post-zimnowojennego, ogólnoeuropejskiego systemu bezpieczeństwa². Kiedy w marcu 1991 r. Układ Warszawski został rozwiązany, Polska znalazła się poza strukturami jakiegokolwiek sojuszu polityczno-wojskowego, w sytuacji postępującej destabilizacji środowiska bezpieczeństwa w Europie Środkowej i Wschodniej, co dokonało się po rozpadzie Związku Radzieckiego. W przyjętych w 1992 r. „Założeniach polskiej polityki bezpieczeństwa” oraz „Polityce bezpieczeństwa i strategii obronnej Rzeczypospolitej Polskiej” znalazły się bezpośrednie odniesienia do członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim. W treściach przywoływanych dokumentów postrzegano NATO jako główny czynnik stabilności i bezpieczeństwa w Europie oraz deklarowano dążenie Polski do uzyskania członkostwa w Sojuszu. Zaproszenie Polski w 1994 r. do udziału w programie „Partnerstwa dla Pokoju” nie był początkowo postrzegane jako krok w kierunku przyszłego członkostwa w NATO. Zwłaszcza, że takie zaproszenie otrzymała również Federacja Rosyjska. Dopiero formalne rozpoczęcie procesu akcesyjnego w 1997 r., zakończone przyjęciem do NATO 12 marca 1999 r., zamknęło trwający niemal dekadę okres przebywania Polski w tzw. „szarej strefie bezpieczeństwa” powstałej po rozpadzie Związku Radzieckiego.

Lata 1989–1999 są często określane jako okres samodzielności obronnej Polski. Jego charakterystyczną cechą było uzależnienie bezpieczeństwa militarnego kraju niemal wyłącznie od posiadanego potencjału sił zbrojnych. Ich stan w 1989 r. był pochodną przede wszystkim wcześniejszych zobowiązań w ramach Układu Warszawskiego; należy mieć jednak również świadomość negatywnych skutków kryzysu ekonomicznego lat 80. w Polsce. W konsekwencji Siły Zbrojne RP posiadały w latach 90. zdolności operacyjne, które nie były adekwatne do ówczesnych potrzeb obronnych państwa. Siły zbrojne były zbyt duże i rozmieszczone przede wszystkim w zachodniej części Polski, co wynikało z planów wojennych Układu Warszawskiego. Proces modernizacji technicznej Sił Zbrojnych PRL

² Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej. Załącznik do Uchwały Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 roku w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z dnia 16 marca 1990 r.), pkt II. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP19900090066/O/M19900066.pdf> (dostęp: 19 marca 2024 r.)

został w zasadzie przerwany pod koniec lat 70. ze względu na kryzys gospodarczy w Polsce. W konsekwencji większość systemów uzbrojenia była na początku lat 90. jeśli nie przestarzała, to już na pewno nie najnowsza. Istniał również tzw. nawis remontowy, powodujący, iż duża część sprzętu wymagała kosztownych modernizacji, aby ponownie mogła być użyteczna w jednostkach liniowych. W świetle powyższych faktów na początku lat 90. konieczne stało się szybkie i radykalne zmniejszenie stanów osobowych sił zbrojnych, wycofywanie nieperspektywicznego uzbrojenia oraz pozbywanie się niepotrzebnych obiektów infrastruktury. Jednocześnie ze względu na potrzeby związane ze zdolnością do zapewnienia obrony przed agresją ze wszystkich kierunków konieczne było podejmowanie działań, mających na celu odbudowę potencjału wojskowego we wschodniej części kraju.

Okres tzw. samodzielności obronnej był związany z poważnymi redukcjami. Pomiędzy 1989 a 1999 rokiem liczebność Sił Zbrojnych RP zmniejszono z około 347 do mniej niż 200 tys.³ Wycofano z uzbrojenia najstarsze systemy, jednak nie realizowano nowych zakupów i ograniczano modernizację posiadanego sprzętu. Pomimo znaczących cięć, ze względu na niekorzystną sytuację ekonomiczną państwa w pierwszych latach transformacji ekonomicznej do gospodarki wolnorynkowej, istniały trudności z utrzymaniem nawet zmniejszonego potencjału sił zbrojnych.

W styczniu 1996 r. Polska dołączyła do prowadzonej przez NATO operacji wymuszania pokoju w Bośni i Hercegowinie, stając się częścią sił IFOR, a następnie SFOR. Udział w operacjach Sojuszu na Bałkanach stanowił ważny etap kształtowania zdolności Sił Zbrojnych RP zarówno do współdziałania w ramach NATO, jak również budowy wzajemnego zaufania⁴.

Z perspektywy ćwierćwiecza można zauważyć, że Siły Zbrojne RP po 1989 r. znajdowały się w głębokiej stagnacji. Podejmowane próby redukcji i modernizacji sił zbrojnych nie przynosiły

³ F. Gągor, *Dziesięć lat w NATO*, „Kwartalnik Bellona” 2009, nr 1, s. 9, <https://archiwum-sgwp.wp.mil.pl/plik/File/bellona.pdf> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁴ *20 lat Polski w NATO. Dumni z przeszłości, spokojni o przyszłość*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2015, s. 7.

przewidywanych rezultatów. Zdolności do współdziałania z siłami wojskowymi państw członkowskich Sojuszu Północnoatlantyckiego były marginalne i ograniczone do operacji pokojowych.

Pierwsza dekada w NATO

Wejście Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego stworzyło nową sytuację dla rozwoju Sił Zbrojnych RP. W przyjętej 4 stycznia 2000 r. „Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej” uznano NATO za główny czynnik stabilności polityczno-wojskowej w Europie oraz za realną podstawę zapewnienia bezpieczeństwa i obrony dla Polski. Polska zadeklarowała aktywne uczestnictwo w umacnianiu Sojuszu i utrzymywaniu jego zdolności do wypełniania podstawowych zadań w zakresie bezpieczeństwa⁵.

W przywoływanej strategii jednoznacznie podkreślono, że akcesja Polski do NATO to dopiero początek długotrwałego procesu integracji politycznej i militarnej. Przewidywano, że pełna integracja wojskowa będzie wymagała długofalowych i wieloaspektowych działań. W strategii wskazywano na integrację w obszarach: technicznej i organizacyjnej interoperacyjności wojsk, stosunków cywilno-wojskowych, wykształcenia i szkolenia, jak również innych aspektów funkcjonowania sił zbrojnych⁶. Zdawano sobie również sprawę z konieczności zwiększenia finansowania, a także podjęcia dodatkowych działań koncepcyjnych i organizacyjnych, aby przyspieszyć integrację w ramach NATO⁷. Priorytetem stało się dostosowanie struktur organizacyjnych Sił Zbrojnych RP, przygotowanie kadr do służby w strukturach NATO, jak również kontynuowanie prac analitycznych i badawczych dotyczących pełnej integracji z Sojuszem. Dostrzegano pilną potrzebę dostosowania procesu planowania obronnego, w tym jego wymiaru budżetowego, do standardów NATO oraz zagwarantowania stabilnych, wieloletnich nakładów finansowych

⁵ R. Kupiecki (red.), *Strategia bezpieczeństwa narodowego RP. Pierwsze 25 lat*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015, s. 258.

⁶ *ibidem*.

⁷ *ibidem*.

na obronność. Podkreślano również znaczenie wykorzystania programu inwestycyjnego Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w dziedzinie bezpieczeństwa (*NATO Support Infrastructure Program*, NSIP) dla rozbudowy na terytorium Polski niezbędnej infrastruktury dla operacji sojuszniczych, a także umożliwiającej w pełni realizację obowiązków państwa–gospodarza.

Priorytetowe znaczenie Sojuszu Północnoatlantyckiego dla bezpieczeństwa na obszarze euroatlantyckim było podkreślane w kolejnych strategiach bezpieczeństwa narodowego, przyjętych w 2003 i 2007 r. Należy zauważyć, że w strategii z 2003 r. Polska deklarowała poparcie dla wzmocnienia Sojuszu Północnoatlantyckiego, w tym do podejmowania przezeń nowych misji, jednak z zastrzeżeniem, że ta aktywność nie może zmniejszać potencjału i możliwości w zakresie obrony kolektywnej⁸. W dokumencie wskazano także na potrzebę zwiększenia skuteczności działań Sił Zbrojnych RP oraz na osiągnięcie wymaganych standardów NATO przez siły zdolne do przerzutu. Jednocześnie podkreślono konieczność zapewnienia siłom wysokiej gotowości oraz wybranym jednostkom sił niższej gotowości nowoczesnego uzbrojenia i sprzętu wojskowego odpowiadającego standardom NATO. Przewidywano też utrzymywanie przez Siły Zbrojne RP potencjału umożliwiającego udział w operacjach NATO, Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych poza obszarem kraju⁹.

Bezpośredni wpływ członkostwa w NATO na politykę bezpieczeństwa Polski podkreślono w strategii bezpieczeństwa narodowego przyjętej w 2007 r. Zadeklarowano wówczas zgodność wewnętrznych polityk RP w kwestii bezpieczeństwa z koncepcją strategiczną NATO i strategią bezpieczeństwa Unii Europejskiej. W strategii z 2007 r. podtrzymano poparcie dla selektywnego angażowania się NATO w misje stabilizacyjne poza obszarem traktatowym, jednak wciąż przy zachowaniu pełnej zdolności do zbiorowej obrony państw członkowskich. Wskazywano również na potrzebę uwzględniania wpływu operacji

---

⁸ *ibidem*, s. 292-293.

⁹ *ibidem*, s. 296-297.

ekspedycyjnych Sojuszu na przebieg, szybkość i koszty modernizacji sił zbrojnych sojuszników, w tym Polski¹⁰.

Pierwsze lata członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim były okresem intensywnych działań, mających na celu przystosowanie sił zbrojnych do standardów NATO. Członkostwo przełożyło się na zasadnicze zmiany w strukturze kadrowej, organizacji sił zbrojnych, uzbrojeniu i sprzęcie wojskowym, systemie szkolenia, doktrynie, regulaminach i procedurach. Adaptacje wprowadzano we wszystkich rodzajach sił zbrojnych i wojsk oraz w systemach funkcjonalnych.

Najbardziej widoczny był wpływ członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim na wielkość Sił Zbrojnych RP oraz strukturę personelu wojskowego. W momencie wstępowania do NATO w 1999 r. liczyły one 198 tys. żołnierzy przy etacie niemal 226 tys.¹¹. Taka wielkość sił zbrojnych okazała się jednak zbyt dużym obciążeniem dla przedsięwzięć integracyjnych. Do 1 stycznia 2004 r. zredukowano siły zbrojne do poziomu 150 tys. żołnierzy i taki stan liczebny utrzymywał się przez pięć lat. Systematycznie wzrastał poziom uzawodowienia sił zbrojnych, począwszy od 42 proc. ogółu stanowisk dla żołnierzy zawodowych w 1999 r., aż po 61 proc. na początku 2008 r.¹². Od 2009 r., po zawieszeniu służby zasadniczej, Siły Zbrojne RP stały się w pełni uzawodowione.

Członkostwo w NATO wpłynęło również na strukturę kadr w siłach zbrojnych. W latach 1999–2008 znacząco zmniejszono liczebność korpusu oficerskiego, zlikwidowano korpus chorążych, wzmocniono rolę korpusu podoficerskiego i stworzono korpus szeregowych zawodowych. W osiągnięciu standardów sojuszniczych dotyczących przygotowania personelu wojskowego nieocenione okazały się działania państw sojuszniczych, które wspierały nasze siły zbrojne

¹⁰ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007, s. 11, https://biblioteka.womczest.edu.pl/new/wp-content/uploads/2013/09/webowa_biblioteka_educacja_dla_bezpieczenstwa_strategia_bezpieczenstwa_narodowego_rzeczypospolitej_polskiej.pdf (dostęp: 9 marca 2024 r.).

¹¹ M. Miłoś, *Polska w NATO. Wiele się zmieniło, jednak lista zaniedbań jest wciąż długa*, 5 marca 2019 r., <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1401211,polska-w-nato-lista-zaniedban-jest-wciaz-dluga.html> (dostęp: 22 lutego 2024 r.).

¹² F. Gągor, *op. cit.*, s. 11-12.

w zakresie kształcenia i szkoleń specjalistycznych. Te ostatnie również uległy znacznym zmianom od momentu wstąpienia Polski do NATO¹³.

Duże znaczenie dla odpowiedniego wyszkolenia polskiej armii miał także jej udział w operacjach zagranicznych. Ze względu na skalę zaangażowania wojsk największy wpływ na nasze siły zbrojne wywarły bez wątpienia działania polskich kontyngentów wojskowych w koalicji w Iraku, kierowanej przez USA w latach 2003–2008, a także udział w sojuszniczych siłach ISAF w Afganistanie w latach 2007–2014. W profesjonalnym przygotowaniu żołnierzy pomagała również służba w dowództwach NATO.

Pierwsze lata członkostwa Polski w NATO w sposób zasadniczy wpłynęły na modernizację techniczną Sił Zbrojnych RP. Tuż po wstąpieniu do Sojuszu podjęto decyzje o wycofaniu z użytkowania znacznych ilości przestarzałego uzbrojenia i zmianie priorytetów modernizacji technicznej. W 1999 r. Siły Zbrojne RP posiadały w większości przestarzały technicznie sprzęt, którego wartość bojowa była niewielka¹⁴. W artykule podsumowującym dziesięciolecie członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim ówczesny szef Sztabu Generalnego WP, gen. Gągor, podkreślał, że „nie będzie przesady w stwierdzeniu, iż w dziedzinie uzbrojenia i sprzętu mieliśmy największy dystans do nadrobienia w stosunku do sił zbrojnych naszych nowych sojuszników”¹⁵.

Choć pod względem liczbowym stan posiadania polskiego wojska był imponujący, w większości były to systemy uzbrojenia projektowane w ZSRR w latach 50., a artyleria holowana pamiętała jeszcze czasy II wojny światowej. W Wojskach Lądowych relatywnie nowoczesne systemy uzbrojenia i sprzętu stanowiły zaledwie ok. 10 proc. ogólnego stanu posiadania. Równie źle wyglądała sytuacja w Siłach Powietrznych i Marynarce Wojennej. W wyniku integracji wojskowej z NATO nastąpiła konieczność wycofania z uzbrojenia

¹³ *ibidem*, s. 12.

¹⁴ *Raport o stanie państwa i działaniach rządu w latach 1997–2001*, Kancelaria Premiera Rady Ministrów, Warszawa 2001, s. 193-197, https://kuczyn.com/papers/sluzba/raportbuzka_20050923.pdf (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

¹⁵ F. Gągor, *op. cit.*, s. 14-15.

wszystkich czołgów T-55, holowanych zestawów artyleryjskich, samolotów MiG-21, MiG-23 i Su-20 oraz ponad trzydziestu jednostek pływających Marynarki Wojennej¹⁶.

Na usprawnienie procesu modernizacji polskiej armii wpłynęło także zagwarantowanie wysokości budżetu obronnego w stosunku do produktu krajowego brutto. W ustawie o modernizacji technicznej sił zbrojnych z 25 maja 2001 r. wyznaczono minimalny poziom wydatków państwa na obronę narodową, tj. nie mniejszy niż 1,95 proc. PKB roku poprzedniego¹⁷. Stabilność finansowania oraz wzrost udziału w budżecie wydatków majątkowych przyczyniły się do zauważalnego postępu w modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w pierwszej dekadzie członkostwa w NATO. W latach 1999–2008 aż 18,7 proc. sumy budżetów MON zostało wydatkowane na modernizację techniczną, wydatki majątkowe w tym okresie stanowiły zaś 75,9 proc. wszystkich środków na modernizację techniczną¹⁸. W pierwszej dekadzie członkostwa podstawową formą modernizacji technicznej stały się zakupy nowoczesnych systemów uzbrojenia oraz modernizacja posiadanego sprzętu. W Wojskach Lądowych wprowadzono czołgi Leopard, kołowe transportery opancerzone Rosomak, przeciwpancerne pociski raketowe Spike oraz nowoczesne systemy łączności. Dokonano modernizacji technicznej części przeciwlotniczych zestawów rakietowych oraz większości śmigłowców. W Wojskach Lądowych wprowadzono uzbrojenie strzeleckie o kalibrze kompatybilnym ze sprzętem innych państw NATO. Przełomowym programem modernizacyjnym stał się zakup w 2006 r. czterdziestu ośmiu samolotów wielozadaniowych F-16, które pozwoliły na osiągnięcie pełnej interoperacyjności z siłami sojusznicy. Należy również

¹⁶ A. Karkoszka, *Combating Terrorism and Its Implications for the Polish Armed Forces*, w: T. Winkler i inni (red.), *Combating Terrorism and Its Implications for the Security Sector*, Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Genewa 2005, s. 104–108, https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Combat_Terrorism_webb.pdf (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

¹⁷ *Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*, Dziennik Ustaw nr 76 z 25 lipca 2001 r., poz. 80,

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010760804/U/D20010804Lj.pdf> (dostęp: 5 marca 2024 r.)

¹⁸ A. Karkoszka, *op. cit.*, s. 108.

odnotować zakup średnich samolotów transportowych CASA C-295, które zwiększyły zdolności do przerzutu w wymiarze narodowym. Siły Powietrzne modernizowały również podsystemy rozpoznania i dowodzenia obrony powietrznej w celu pełnej integracji z Zintegrowanym Systemem Obrony Powietrznej NATO. Wsparcie sojuszników pozwoliło na wprowadzenie do uzbrojenia Marynarki Wojennej dwóch fregat rakietowych klasy Oliver Hazard Perry w 2002 r. oraz czterech okrętów podwodnych klasy Kobben w latach 2002–2003¹⁹. Ich pozyskanie umożliwiło w kolejnych latach udział polskiej Marynarki Wojennej w operacjach sojuszniczych, w tym operacji „Active Endeavour” na Morzu Śródziemnym, a także na zachowanie zdolności operacyjnych w zakresie działań podwodnych.

Członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim wymusiło także wprowadzenie nowoczesnych struktur organizacyjnych w Siłach Zbrojnych RP. Już w pierwszych latach podjęto działania mające na celu zmniejszenie liczby jednostek wojskowych, odchudzenie struktur organizacyjnych oraz rozdzielanie wojsk operacyjnych od jednostek wsparcia, zabezpieczenia i szkolnych. Organizacja wojsk była dostosowywana do rzeczywistych potrzeb operacyjnych, posiadanego uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Likwidowano jednostki bez odpowiedniej liczby uzbrojenia i z niepełnym stanem osobowym, łączono zaś te o podobnych zadaniach. Koncentrowano wojska jedynie w tych garnizonach, które dysponowały odpowiednią infrastrukturą i korzystnymi warunkami do prowadzenia szkoleń.

W pierwszej dekadzie członkostwa rozformowano łącznie 2094 jednostki wojskowe, 698 sformowano, a 3240 przeformowano. Z 235 garnizonów i tzw. „miejscowości wojskowych” pozostało w 2009 r. 126 garnizonów²⁰. W latach 1999-2008 w Wojskach Lądowych zmniejszono liczbę dowództw dywizji z ośmiu do sześciu, a następnie – do czterech. Liczba brygad ogólnowojskowych została w tym czasie zmniejszona z dwudziestu dwóch do osiemnastu, a następnie do czternastu. Utrzymywanie nie w pełni ukompletowanych jednostek

---

¹⁹ *ibidem*.

²⁰ F. Gągor, *op. cit.*, s. 25.

uznano za nieracjonalne i zaplanowano kolejne reorganizacje struktur organizacyjnych Wojsk Lądowych.

Członkostwo Polski w NATO przyczyniło się również do zmian w strukturach organizacyjnych Sił Powietrznych. W lotnictwie próbowano początkowo rozdzielić jednostki wsparcia od pododdziałów lotniczych, tworząc bazy lotnicze, ale w kolejnych latach przywrócono ich integrację początkowo w ramach skrzydeł lotnictwa, a później również w bazach lotnictwa taktycznego i transportowego. Do brygad zredukowano struktury organizacyjne wojsk obrony przeciwlotniczej oraz wojsk radiotechnicznych. Relatywnie najmniejsze zmiany nastąpiły w Marynarce Wojennej. Dopiero po 2004 r. zlikwidowano jedną z trzech flotylli okrętów, poddano reorganizacji brygadę lotnictwa Marynarki Wojennej oraz przekazano jednostki logistyczne pod Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych.

Pierwsza dekada członkostwa w NATO stała się okresem zaangażowania Sił Zbrojnych RP w szereg sojuszniczych programów współpracy międzynarodowej. Od 2006 r. Polska bierze udział w programie Powietrznych Sił Wczesnego Ostrzegania i Kontroli NATO (AWACS). W tym samym roku rozpoczęliśmy współpracę w ramach sojuszniczego programu SALIS. Należy również zauważyć rosnące zaangażowanie Sił Zbrojnych RP w operacje sojusznicze. Od początku członkostwa kontynuowały zaangażowanie w operacje sił SFOR w Bośni i Hercegowinie (do 2004 r.) oraz sił KFOR w Kosowie. Od 2005 r. Marynarka Wojenna uczestniczyła w operacji „Active Endeavour” na Morzu Śródziemnym. Wydzielony kontyngent wojsk inżynieryjnych wziął w 2005 r. udział w operacji niesienia pomocy ofiarom trzęsienia ziemi w Pakistanie. Wraz z ograniczaniem liczebności polskiego kontyngentu wojskowego w Iraku wzrastało również zaangażowanie Sił Zbrojnych RP w operację sił ISAF w Afganistanie²¹.

Pierwsza dekada członkostwa Polski w NATO była okresem, w którym Siły Zbrojne RP próbowały osiągać interoperacyjność sojuszniczą, wdrażając standardy NATO w zakresie szkolenia i kształcenia, dowodzenia i organizacji sił, a także wprowadzając do uzbrojenia

²¹ H. Tacik, *The Military Has Changed. 10 Years of Poland in NATO*, „Polska Zbrojna – Wydanie Specjalne” 2009, Wojskowy Instytut Wydawniczy, s. 76.

sprzęt spełniający zachodnie normy techniczne. W pierwszej dekadzie członkostwa rozpoczęto najważniejsze programy modernizacji technicznej, takie jak F-16 i ROSOMAK, które zwiększały zdolność Sił Zbrojnych RP do udziału w obronie kolektywnej, jak również przyczyniły się do lepszej integracji polskich kontyngentów wojskowych w sojuszniczych i koalicyjnych operacjach reagowania kryzysowego. Kluczowy dla przyjęcia sojuszniczych standardów wyszkolenia stał się wieloletni udział polskiej armii w operacjach stabilizacyjnych w Iraku i Afganistanie.

Lata 2009–2013

Początek drugiej dekady polskiego członkostwa w NATO wiązał się z szerokim zaangażowaniem sojuszu i jego państw członkowskich w działania stabilizacyjne poza obszarem traktatowym. Prowadzono wówczas globalną wojnę z terroryzmem, a znaczna część państw sceptycznie oceniała zagrożenie w postaci konfliktu zbrojnego w Europie. Te oceny podzielano również w przyjętej w 2009 r. „Strategii obronności Rzeczypospolitej Polskiej”, która stała się strategią sektorową do „Strategii bezpieczeństwa narodowego” z 2007 r. W przywoływanym dokumencie wskazywano na niskie prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktu zbrojnego na dużą skalę w dającej się przewidzieć perspektywie²². Nie wykluczano jednak możliwości wystąpienia w pobliżu granic Polski konfliktu o charakterze lokalnym – w tym zakresie zakładano potrzebę utrzymywania zdolności do reagowania na tego rodzaju zagrożenie²³. Członkostwo w NATO i Unii Europejskiej, a także strategiczne partnerstwo z USA określono w strategii jako „główny punkt odniesienia dla polskiej polityki zagranicznej i obronnej”.

---

²² *Strategia Bezpieczeństwa Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej*, https://biblioteka.womczest.edu.pl/new/wp-content/uploads/2013/09/webowa_biblioteka_educacja_dla_bezpieczenstwa_strategia_bezpieczenstwa_narodowego_rzeczypospolitej_polskiej.pdf (dostęp: 21 marca 2024 r.).

²³ R. Kupiecki (red.), *op. cit.*, s. 307.

Analogicznie do wcześniejszych założeń strategia określała wzmocnienie zdolności do obrony kolektywnej jako priorytetowe. Wśród głównych celów wymieniano realizację zobowiązań wynikających z członkostwa Polski w NATO i Unii Europejskiej, a także zaangażowanie w międzynarodowe operacje reagowania kryzysowego prowadzone przez obie organizacje. W głównej misji Sił Zbrojnych RP ujęto, obok obrony państwa, udział w obronie sojuszników. W strategii obronności z 2009 r. uznano za niezbędne kontynuowanie transformacji sił zbrojnych, której celem miało być zwiększenie potencjału militarnego i zdolności operacyjnych sił oraz wzmocnienie ich obronno-ekspedycyjnego charakteru²⁴. W strategii przewidywano też możliwość wydzielenia sił wojskowych, zadeklarowanych w ramach planowania obronnego NATO do operacji obrony kolektywnej poza obszarem kraju²⁵.

Zobowiązania dotyczące militarnych aspektów członkostwa Polski w NATO zostały ujęte także w kolejnym dokumencie strategicznym, czyli „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”. Analogicznie do wcześniejszych ocen w wymiarze narodowym i sojuszniczym przewidywano, że w najbliższej przyszłości prawdopodobieństwo wybuchu konwencjonalnej agresji zbrojnej będzie nadal niskie²⁶. Wśród kluczowych obszarów, od których zależy kształtowanie stabilnego, międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, w pierwszej kolejności wymieniono wzmocnienie obrony kolektywnej w ramach NATO. Główne działania na jej rzecz miały obejmować między m.in. rozwijanie zdolności niezbędnych do realizacji zadań obronnych Sojuszu oraz dążenie do organizacji ćwiczeń zarządzania kryzysowego, uwzględniających obronę kolektywną. Polska zadeklarowała również kontynuowanie udziału w programach NATO dotyczących rozwoju wybranych zdolności operacyjnych, takich jak siły powietrzne wczesnego

---

²⁴ *ibidem.*

²⁵ *ibidem.*

²⁶ *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r.*, s. 12, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

ostrzegania i dowodzenia, zdolności do strategicznego transportu powietrznego, zdolności do tymczasowego rozwiązania w zakresie strategicznego transportu powietrznego oraz sojuszniczego systemu obserwacji z powietrza. Podkreślono również znaczenia działań na rzecz utrzymania dotychczasowej infrastruktury obronnej na terytorium kraju oraz pozyskania nowej²⁷.

W strategii wskazywano na potrzebę kontynuowania modernizacji sił zbrojnych ze względu na rozwój pozostałych państw członkowskich NATO w tym obszarze²⁸. Zasoby polskiej armii uznano za niewystarczające w zakresie nowoczesnego uzbrojenia i wojskowego sprzętu. Próbując przyspieszyć realizację celów przyjętych przez Polskę w procesie planowania obronnego, założono że ich stopień powinien zwiększyć się z 69,1 proc. w 2010 r. do 80 proc. w 2022 r.²⁹. Ponadto podtrzymując zobowiązania przyjęte w strategii planowania obronnego NATO z 2013 r., zaplanowano jednocześnie zwiększenie potencjału sił zbrojnych do wypełniania misji – w tym zdolności do przerzutu i długotrwałego przebywania w rejonie operacji³⁰.

Transformacja Sił Zbrojnych RP po 2009 r. koncentrowała się na doskonaleniu zdolności operacyjnych przy jednoczesnym ograniczeniu liczebności wojska. W tym okresie składało się z ok. 100 tys. żołnierzy służby czynnej oraz 20 tys. żołnierzy Narodowych Sił Rezerwowych. Zawieszenie służby zasadniczej, pomimo zmniejszenia liczby żołnierzy w służbie czynnej, przełożyło się przede wszystkim na wzrost poziomu wyszkolenia kadr. W podsumowaniach dotyczących pierwszej dekady członkostwa Polski w NATO podkreślano, że od czasu II wojny światowej nie było w Siłach Zbrojnych RP tak wielu żołnierzy z doświadczeniem bojowym (w samej operacji NATO ISAF w Afganistanie wzięło udział łącznie ok. 27 tys. żołnierzy).

Modernizacja techniczna sił zbrojnych objęła w latach 2009–2013 szereg zakupów, w tym pozyskanie kolejnych czołgów Leopard 2A5³¹.

---

²⁷ *ibidem*, s. 40.

²⁸ *ibidem*, s. 55.

²⁹ *ibidem*, s. 54.

³⁰ *ibidem*, s. 58-59.

³¹ *Polska kupuje Leopardy*, strona internetowa Defence24, 22 września 2013 r., <https://www.defence24.pl/polska-kupuje-leopardy> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.)

Z kolei największy wpływ na zwiększenie potencjału bojowego Marynarki Wojennej miało osiągnięcie zdolności operacyjnej przez nadbrzeżny dywizjon rakietowy. Siły Zbrojne RP kontynuowały także udział w programach AWACS, SALIS i SAC, a w 2012 r. podjęto decyzję o powrocie Polski do programu Sojuszniczego Systemu Obserwacji Obiektów Naziemnych z Powietrza (*Allied Ground Surveillance, AGS*), z którego wycofano się w 2009 r. z powodów finansowych.

Lata 2011-2013 były okresem przygotowań do kolejnych etapów szeroko zakrojonego programu modernizacji technicznej sił zbrojnych. Podjęto prace analityczno-koncepcyjne związane z wyborem przeciwlotniczych zestawów rakietowych średniego zasięgu, śmigłowców wielozadaniowych oraz śmigłowców uderzeniowych. Przyjęte wcześniej plany modernizacji musiały jednak ulec zmianie w związku z rosyjską agresją na Ukrainę w 2014 r. To wydarzenie zasadniczo zmieniło priorytety rozwoju zdolności operacyjnych Sił Zbrojnych RP, a także podejście Sojuszu Północnoatlantyckiego do obrony kolektywnej.

Podsumowując, początek drugiej dekady polskiego członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim koncentrował się na zapewnieniu zdolności Sił Zbrojnych RP do udziału w sojuszniczych operacjach poza obszarem kraju. Pomimo niewątpliwych pozytywów dla polskiej armii, wypływających z uzyskania doświadczenia bojowego, trzeba mieć również świadomość negatywnego wpływu, jaki wywarło zaangażowanie polskich kontyngentów wojskowych na proces modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP. Szczególnie widać to w odniesieniu do zdolności operacyjnych, które nie były niezbędne do działań ekspedycyjnych. Dekada udziału w operacjach zagranicznych wyhamowała m.in. modernizację wojsk rakietowych i artylerii oraz obrony przeciwlotniczej pomimo ich znaczenia dla obrony integralności terytorialnej państwa.

Lata 2014–2021

W strategii bezpieczeństwa narodowego przyjętej w listopadzie 2014 r. zadeklarowano, że NATO jest i będzie dalej najważniejszym sojuszem polityczno-wojskowym dla Polski, jak również gwarantem jej bezpieczeństwa. Z punktu widzenia interesów kraju i jego bezpieczeństwa za kluczowe uznano utrzymanie przez NATO pełnego spektrum zdolności wojskowych, politycznych oraz solidarności sojuszniczej, gwarantujących nie tylko skuteczną obronę kolektywną, lecz także podejmowanie innych zadań w związku ze zmianami w środowisku bezpieczeństwa³².

Za jeden z trzech priorytetów polskiej polityki bezpieczeństwa uznano wzmocnienie roli NATO do kolektywnej obrony³³. Polska zadeklarowała koncentrację wysiłków na wzmocnieniu funkcji obronnej sojuszu, w tym na strategicznym wzmocnieniu jego wschodniej flanki. W koncepcji przygotowań ujętych we wspomnianej strategii za jedno z najpilniejszych zadań przygotowawczych w obszarze obrony narodowej uznano kontynuowanie rozwoju zdolności operacyjnych sił zbrojnych oraz osiągnięcie wymaganego poziomu interoperacyjności w obrębie NATO. Rozwój tych pierwszych miał być osiągnięty dzięki dalszemu pozyskiwaniu nowoczesnego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, a także poprzez rozwój systemów jego zabezpieczenia. W strategii z 2014 r. uznano za priorytet rozwój narodowego systemu obrony powietrznej, w tym przeciwrakietowej. Podkreślano znaczenie rozwoju systemów informacyjnych, a w szczególności rozwój zdolności sieciocentrycznych i tych w zakresie rozpoznania obrazowego³⁴.

Jednym z dwóch najnowszych dokumentów strategicznych, w których są rozpatrywane problemy rozwoju i funkcjonowania Sił Zbrojnych RP w kontekście członkostwa w NATO, jest „Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polskiej” przyjęta w maju 2017 r. Zawarty w niej model rozwoju sił zbrojnych przewiduje wzmocnienie roli Polski

³² *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2014, pkt 37.

³³ *ibidem*, pkt 65.

³⁴ *ibidem*, pkt 117.

w NATO jako integratora na wschodniej flance Sojuszu³⁵. Za bezpośrednie źródło niestabilności na wschodniej flance NATO uznaje się Federację Rosyjską, która z kolei uważa Sojusz za główne zagrożenie dla swojego bezpieczeństwa³⁶. W tej perspektywie przynależność do NATO jest postrzegana przez Polskę jako fundament obrony kolektywnej³⁷.

W dokumencie zadeklarowano również, że Siły Zbrojne RP będą w stanie utrzymać rosnący wkład w działania NATO aż do 2032 r. w zakresie współpracy sojuszniczej i dalszego jej zacieśniania. Wkład Polski w bezpieczeństwo wschodniej flanki NATO ma przejawiać się poprzez intensyfikację ćwiczeń, tworzenie wspólnych dowództw i formacji, jak również – w miarę możliwości – poprzez wspólne pozyskiwanie wybranego sprzętu wojskowego³⁸. W przyjętej w 2017 r. koncepcji założono, że do 2030 r. wydatki na obronę wzrosną do poziomu 2,5 proc. PKB.

W maju 2020 r. przyjęto aktualnie obowiązującą „Strategię bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”. Potwierdzono w niej nie tylko wolę dalszego wzmacniania zdolności NATO – które z kolei ma zapewniać bezpieczeństwo w całym obszarze euroatlantyckim – lecz także poparcie dla działań przygotowujących siły wojskowe sojuszu do prowadzenia najbardziej wymagających operacji kolektywnej obrony. Podkreślono również dążenie Polski do zwiększenia i utrwalenia obecności wojskowej NATO na jego wschodniej flance. Zadeklarowano wysiłki na rzecz doskonalenia militarnych i pozamilitarnych elementów systemu wsparcia państwa-gospodarza, w tym zapewnienia warunków dla mobilności wojskowej na obszarze Europy³⁹.

W obecnej strategii zaznaczono potrzebę wzrostu zdolności operacyjnych niezbędnych dla odstraszenia i obrony, wskazując na konieczność poprawy mobilności wojsk oraz poziomu ich modernizacji

³⁵ *Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2017, s. 13.

³⁶ *ibidem*, s. 23.

³⁷ *ibidem*, s. 30.

³⁸ *ibidem*, s. 45.

³⁹ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2020, s. 23.

technicznej. Zadeklarowano także zwiększenie wydatków na obronę do 2,5 proc. PKB w 2024 r. Analogicznie do koncepcji obronnej z 2017 r., w strategii z 2020 r. wskazywano na potrzebę dalszego budowania systemów antydostępowych oraz rozwój narodowego systemu rozpoznania, łączności i dowodzenia m.in. dzięki wykorzystaniu systemów satelitarnych oraz bezzałogowych statków powietrznych. Powtórzono także konieczność zapewnienia Polsce zdolności do skutecznej obrony powietrznej, w tym obrony przeciwrakietowej⁴⁰.

Wzrost zagrożenia militarnego ze strony Federacji Rosyjskiej po 2014 r. spowodował także wycofanie się z wcześniejszych planów redukcji liczebności wojsk, będących wynikiem profesjonalizacji sił zbrojnych – koncepcji przyjętej w 2008 r. W koncepcji obronnej zadeklarowano, że do 2030 r. Siły Zbrojne RP będą liczyć 200 tys. żołnierzy (w tej estymacji uwzględniono również nowo tworzone Wojska Obrony Terytorialnej o docelowej liczebności około 53 tys. żołnierzy). Jednak ze względu na rosnące potrzeby obrony wschodniej części kraju podjęto w 2018 r. decyzję o utworzeniu czwartej dywizji Wojsk Lądowych (18. Dywizja Zmechanizowana) oraz o powołaniu do 2023 r. brygad obrony terytorialnej w każdym województwie⁴¹.

Siły Zbrojne RP wsparły również tworzenie międzynarodowych dowództw sojuszniczych w Polsce. Gotowość do dowodzenia komponentem wojsk lądowych w sojuszniczych operacjach w Polsce i państwach bałtyckich osiągnęło Dowództwo Wielonarodowego Korpusu Północny-Wschód (MNCNE), w maju 2017 r. rozpoczęło zaś działalność Dowództwo Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód (MND-NE), odpowiedzialne za dowodzenie batalionowymi grupami bojowymi w państwach bałtyckich, które realizują zadania w ramach wzmocnionej wysuniętej obecności NATO⁴². Działania te wpisywały się w decyzje Sojuszu o organizacji wysuniętej obecności wojskowej na wschodniej flance podjęte na szczycie NATO w Warszawie w 2016 roku, gdy zdecydowano o utworzeniu czterech batalionowych grup bojowych.

⁴⁰ *ibidem*, s. 18-19.

⁴¹ *20 lat Polski w NATO. Dumni z przeszłości, spokojni o przyszłość*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2015, s. 22.

⁴² *ibidem*, s. 23.

Przed 2022 r. systematycznie wzrastała także obecność sił wojskowych USA w Polsce, stacjonujących w ramach europejskiej inicjatywy odstraszania (*European Deterrence Initiative*, EDI). Rozwój bilateralnej współpracy wojskowej, w tym stworzenie warunków dla pobytu wojsk amerykańskich w Polsce, był realizowany na podstawie umowy o wzmocnionej współpracy obronnej podpisanej 15 sierpnia 2020 r. pomiędzy Polską a USA⁴³.

Rosyjska ograniczona agresja na Ukrainę w 2014 r. przyspieszyła rozpoczęcie przez Polskę zakupów systemów uzbrojenia dalekiego zasięgu, mogących utrudniać dostęp do obszaru operacji i manewru na nim (*Anti-Access Area Denial*, A2AD). W marcu 2018 r. podpisano umowę na pierwszą fazę programu obrony powietrznej i przeciwrakietowej, w ramach której nabyto dwie baterie systemu PAC-3 Patriot. W 2019 r. podpisano również umowę na zakup systemów raketowych HIMARS dla pierwszego dywizjonu Wojsk Lądowych, a w Marynarce Wojennej gotowość osiągnął drugi dywizjon rakiet obrony wybrzeża. Z kolei w styczniu 2020 r. podpisano umowę na zakup trzydziestu dwóch samolotów wielozadaniowych piątej generacji F-35 z planowanymi dostawami pomiędzy 2024 i 2030 r.⁴⁴ – podobnie jak większość pozostałych systemów uzbrojenia, które miały być dostarczane stopniowo, w ciągu kilku lat od złożenia zamówień. Zaplanowany wzrost zdolności do odstraszania oraz prowadzenia operacji w warunkach konfliktu o dużej intensywności przez Siły Zbrojne RP miał jednocześnie gwarantować wzrost bezpieczeństwa całej wschodniej flanki NATO. W analizowanym okresie następował również dalszy rozwój zdolności bojowych wojsk specjalnych, a także możliwości rażenia i rozpoznania oparte na bezzałogowych statkach powietrznych⁴⁵.

---

⁴³ *Umowa o wzmocnionej współpracy obronnej pomiędzy Polską a USA podpisana 15.08.2020*,

<https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/umowa-o-wzmocnionej-wspolpracy-obronnej-pomiedzy-polska-a-usa-podpisana> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁴⁴ *Modernizacja techniczna SZRP*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/modernizacja-techniczna-szrp> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁴⁵ *Polskie kły*, strona internetowa Polska Zbrojna, 27 maja 2014 r., <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleinmagazineshow/12760?t=POLSKIE-KLY> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

W tym czasie doszło też do znaczącego wzrostu intensywności ćwiczeń wojskowych Sojuszu, w których udział brała również polska armia i które były przeprowadzane na terenie Polski (największymi z nich były ćwiczenia Anakonda 2016, Anakonda 2018 i Saber Strike). Pododdziały Wojsk Lądowych RP były zaangażowane także w sojusznicze działania wzmocnionej wysuniętej obecności NATO na Łotwie i dostosowanej wysuniętej obecności w Rumunii. Pododdział lotniczy „Orlik” realizował zadania w ramach nadzoru przestrzeni powietrznej Państw Bałtyckich (*Baltic Air Policing*, BAP)⁴⁶. Od września Polska była zaangażowana we wsparcie Turcji w ramach działań NATO (*Tailored Assurance Measures for Turkey*, TAMT), które miały na celu monitorowanie sytuacji na Morzu Czarnym i wschodniej części Morza Śródziemnego. Lotnictwo Marynarki Wojennej brało ponadto udział w zapewnianiu bezpieczeństwa na Morzu Śródziemnym u wybrzeży Libii w ramach operacji Unii Europejskiej EU-NAVFOR MED IRINI. Siły Zbrojne RP kontynuowały udział w siłach sojuszniczych KFOR, misji szkoleniowej NATO w Iraku oraz operacji „Resolute Support” w Afganistanie do momentu jej zakończenia, czyli czerwca 2021 r. We wrześniu 2021 r. były z kolei realizowane zadania związane z wojskowym nadzorem przestrzeni powietrznej Islandii (*Air Surveillance and Interception Capability to meet Iceland's Peacetime Preparedness Needs*, ASIC IPPN)⁴⁷.

Siły Zbrojne RP odgrywały także kluczową rolę w przeciwdziałaniu atakowi hybrydowemu ze strony Białorusi i Rosji w formie zinstrumentalizowanej nielegalnej migracji. Od lipca 2021 r. wydzielone siły wojskowe wspierały Straż Graniczną oraz Policję w zapobieganiu próbom nielegalnego przekraczania granicy państwowej ze strony Białorusi. W szczytowym okresie kryzysu wsparcia udzielało 10 tys. żołnierzy, a do długotrwałego, stałego zaangażowania do ochrony polskiej granicy przypisano ok. 4 tys. żołnierzy⁴⁸. Sojuszniczego

⁴⁶ *20 lat Polski w NATO*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/20-lat-polski-w-nato> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁴⁷ *Polskie F-16 na straży nieba Islandii*, <https://www.wojsko-polskie.pl/dorsz/articles/aktualnosc/w/polskie-f-16-na-strazy-nieba-islandii/> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁴⁸ *Wojsko Polskie – nowe jednostki, większa liczebność*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojsko-polskie-nowe-jednostki-wieksza-liczebnosci> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

wsparcia w ochronie granicy państwowej udzieliły także Estonia i Wielka Brytania, wysyłając do Polski kontyngenty wojskowe.

Przyjmując cezurę czasową od 2014 do 2021 r., można dostrzec wzrost znaczenia obrony kolektywnej w NATO oraz ograniczoną militarną reakcję Sojuszu na rosnące zagrożenie ze strony Federacji Rosyjskiej. Dla Sił Zbrojnych RP był to okres inicjacji szeroko zakrojonego programu modernizacji sił zbrojnych, ukierunkowanego na wzrost zdolności do obrony integralności terytorialnej państwa oraz udziału w obronie kolektywnej. Pomimo pozyskania nowych zdolności operacyjnych oraz doskonalenia tych już posiadanych, tempo modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2014-2021 nadal trudno uznać za zadowalające. Wynika to przede wszystkim z długotrwałych procesów pozyskiwania nowych systemów uzbrojenia, jak również ze skali zaległości modernizacyjnych, które nawarstwiły się w poprzedniej dekadzie, kiedy Siły Zbrojne RP były zaangażowane głównie w operacje sojusznicze i ekspedycyjne.

Okres od 2022 r.

Wojna, którą rozpoczęła pełnoskalowa agresja Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r., przyspieszyła działania NATO w zakresie adaptacji do zmienionej sytuacji bezpieczeństwa. Podjęto wówczas natychmiastowe działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa państwom członkowskim oraz kontynuowano działania mające na celu długofalowe wzmocnienie zdolności Sojuszu do obrony kolektywnej.

Zwiększono przede wszystkim siły wydzielone do odstraszenia, a także aktywowano plany obronne NATO, angażując łącznie około 40 tys. żołnierzy na wschodniej flance Sojuszu. W marcu 2022 r. na nadzwyczajnym szczycie NATO podjęto decyzję o utworzeniu czterech dodatkowych batalionowych grup bojowych: w Bułgarii, Rumunii, Słowacji i na Węgrzech⁴⁹. Państwa członkowskie wschodniej flanki NATO zostały ponadto wzmocnione przez siły sojusznicze

⁴⁹ *NATO's military presence in the east of the Alliance*, North Atlantic Treaty Organization, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

i wojskowe w ramach bilateralnej i multilateralnej współpracy obronnej. Siły zbrojne USA zwiększyły liczbę swoich wojsk w Europie do około 20 tys.⁵⁰. Zaangażowanie na wschodniej flance NATO, obok USA, wzmocniły również Wielka Brytania, Niemcy i Kanada, które przyjęły rolę państw wiodących dla wzmocnionej wysuniętej obecności NATO (*enhanced Forward Presence*, eFP) w 2016 roku oraz Włochy, Węgry, Francja i Czechy, które przyjęły analogiczne obowiązki w 2022 roku⁵¹. Rosnące zagrożenie ze strony Federacji Rosyjskiej skłoniło Finlandię i Szwecję do złożenia w maju 2022 r. wniosków o akcesję do NATO. 4 kwietnia 2023 r. Finlandia stała się trzydziestym drugim państwem członkowskim Sojuszu, a Szwecja dołączyła do NATO 7 marca 2024 r.

W 2022 r. państwa członkowskie NATO przyjęły nową koncepcję strategiczną, definiującą priorytety działań i rozwoju NATO na kolejną dekadę. Rosja została uznana za najważniejsze i bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa państw członkowskich oraz pokoju i stabilności w obszarze euroatlantyckim. Na szczycie w 2022 r. w Madrycie podjęto decyzję o dalszym zwiększaniu liczebności sił wojskowych gotowych do walki na wschodniej flance NATO. Planowane jest rozwinięcie, w zależności od konkretnych potrzeb, istniejących batalionowych grup bojowych do wielkości brygad, które mają być w razie potrzeby szybko wzmocniane przez wydzielone wcześniej jednostki. Możliwości wysuniętej obrony mają być z kolei zwiększone poprzez rozmieszczanie sprzętu oraz doskonalenie systemu dowodzenia. Długofalowy wpływ będzie mieć także uzgodnienie nowego modelu sił NATO, który ma usprawniać możliwości realizacji zadań sojuszniczych, w tym wdrażanie planów wojskowych nowej generacji⁵².

---

⁵⁰ *Fact Sheet – U.S. Defense Contributions to Europe*, https://pl.usembassy.gov/factsheet_us_defense_contributions/ (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁵¹ M. Miłoś, *Siły zbrojne NATO w Polsce liczne jak nigdy. Przybywa ludzi i sprzętu*, 18 stycznia 2023 r., <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8639263,nato-sily-zbrojne-sojuszniokow-systemy-patriot-z-niemiec-zolnierze-usa.html> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁵² *Vilnius Summit Communiqué*, North Atlantic Treaty Organization, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Na szczycie w 2023 r. w Wilnie państwa członkowskie zatwierdziły nowe regionalne plany obrony. Zadeklarowano kontynuację wdrażania nowego modelu sił NATO, który ma zapewnić większą dostępność sił zdolnych do prowadzenia działań bojowych, a także znaczące zwiększenie liczebności sojusznicznych sił reagowania. Zatwierdzono również założenia rotacyjnego modelu obrony powietrznej i chęć doskonalenia wsparcia logistycznego w zakresie odstraszenia.

Pomimo zwiększania wydatków na obronę po 2014 r. wojna w Ukrainie zastała Siły Zbrojne RP w trakcie realizacji długofalowej modernizacji technicznej i stopniowego zwiększania liczebności armii. Rosyjska agresja zweryfikowała wcześniejsze założenia w zakresie nie tylko skali i charakteru zdolności operacyjnych potrzebnych do obrony, lecz także czasu ich pozyskania. Priorytet przyśpieszenia rozwoju Sił Zbrojnych RP został jednak skonfrontowany z imperatywem niesienia pomocy wojskowej broniącej się Ukrainie.

Próba kompleksowego uregulowania obronności kraju doprowadziła do podpisania w kwietniu 2022 r. „Ustawy o obronie Ojczyzny”. Z punktu widzenia rozwoju i modernizacji Sił Zbrojnych RP szczególnie istotne są nowe rozwiązania oraz regulacje dotyczące finansowania i modernizacji sił zbrojnych. Kluczowe znaczenie dla wzrostu tego budżetu ma Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych utworzony w Banku Gospodarstwa Krajowego⁵³. Dzięki niemu budżet na obronę został zwiększony w 2022 r. o 20,5 mld złotych, a w 2023 r. o około 49 mld złotych⁵⁴. Planuje się, że w 2024 r. z Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych będzie desygnowane dodatkowe 53,5 mld złotych na modernizację techniczną⁵⁵. W konsekwencji Polska ma przeznaczyć w 2024 r. aż 4,2 proc. PKB na obronę, co wyraźnie przekracza zobowiązania

⁵³ *Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny*, Dz.U. 2022 poz. 655, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000655> (dostęp: 9 marca 2024 r.)

⁵⁴ K. Wilewski, *Zielone światło dla miliardów*, 24 czerwca 2022 r., <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/37516?t=Zielone-swiatlo-dla-miliardow> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁵⁵ *Wydatki na obronność planowane na 2024 rok bez istotnych zmian*, <https://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,1,11978,aktualnosci-z-polski,wydatki-na-obronosc-planowane-na-2024-rok-bez-istotnych-zamian> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

sojusznicze⁵⁶. W 2023 r. Ministerstwo Obrony Narodowej ogłosiło również plany zwiększenia liczebności sił zbrojnych do 300 tys. żołnierzy⁵⁷.

Modernizacja techniczna Sił Zbrojnych RP od 2022 r. obejmuje zarówno kontynuację istniejących programów, jak i wdrożenie nowych, które przyjęto w reakcji na wzrost zagrożenia militarnego. Największy wysiłek ukierunkowano na wzmocnienie Wojsk Lądowych. Po przekazaniu Ukrainie około dwustu czterdziestu czołgów T-72 wiosną 2022 r. zaistniała konieczność zakupu nowych. W kwietniu 2022 r. Ministerstwo Obrony Narodowej podpisało kontrakt na dwieście pięćdziesiąt czołgów M1A2SEPV3 Abrams, których dostawy mają zostać zakończone do końca 2026 r. Jednocześnie zakupiono sto szesnaście używanych czołgów M1A1 FEP Abrams, których część została dostarczona jeszcze w 2023 r. Obecnie jest również realizowane szkolenie na dwudziestu ośmiu czołgach M1A2 SEP v.2 Abrams, wypożyczonych przez siły zbrojne USA. W lipcu 2022 r. podpisano umowy ramowe na zakup tysiąca czołgów K2 z Korei Południowej, a także jego polskiej wersji rozwojowej – K2PL. Miesiąc później podpisano umowy wykonawcze na dostawę stu osiemdziesięciu południowokoreańskich K2. Dostawy, zaplanowane do 2025 r., rozpoczęły się jeszcze w 2022 r. dostarczeniem pierwszych dziesięciu czołgów⁵⁸.

W 2022 r. zostały także podpisane umowy wykonawcze dotyczące dostawy dwustu dwunastu armatohaubic samobieźnych K9A1 Thunder oraz dwustu osiemnastu modułów wieloprowadnicowych wyrzutni rakiet K239 Chunmoo. Niemal jedna trzecia zakontraktowanych armatohaubic została już dostarczona, a całość dostaw ma zakończyć się w 2026 r. Siły zbrojne otrzymały też pierwsze wieloprowadnicowe wyrzutnie rakiet K239, a pozostałe mają być przekazane

⁵⁶ M. Skomorowski, *Wydatki na obronność w 2024 r. ustalone*, 22 stycznia 2024 r., <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9408198,wydatki-na-obronnosc-w-2024-r-ustalone-panstwo-zamierza-przeznaczyc.html> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁵⁷ *Wojsko Polskie – nowe jednostki, większa liczebność*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojsko-polskie--nowe-jednostki-wieksza-liczebnośc> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁵⁸ *Czołgi K2*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/czolgi-k2> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

do 2027 r. W latach 2025-2027 zostaną również dostarczone dodatkowe dwa dywizjonowe moduły ogniowe Regina z samobieżnymi armatohaubicami Krab⁵⁹.

Zauważalne są także działania na rzecz wzmocnienia obrony powietrznej RP. W wrześniu 2023 r. pierwsze dwie baterie przeciwlotniczych systemów obrony powietrznej średniego zasięgu Patriot osiągnęły podstawową gotowość operacyjną. W ramach programu Mała Narew siły zbrojne rozpoczęły użytkowanie dwóch baterii przeciwlotniczych zestawów raketowych z pociskami przeciwlotniczymi CAMM. Planowane jest także wprowadzenie do uzbrojenia kolejnych sześciu baterii systemu Patriot w okresie od 2026 do 2029 r. oraz dwudziestu dwóch baterii rakiet przeciwlotniczych CAMM w ramach programu Pilica+ do 2029 r.⁶⁰. Do końca 2026 r. ma być dostarczone również dodatkowe trzy i pół tys. rakiet oraz sześćset sztuk zestawów startowych przenośnego przeciwlotniczego zestawu raketowego Piorun⁶¹.

W lipcu 2022 r. podpisano kontrakt na trzydzieści dwa śmigłowce wielozadaniowe AW 149 dla Wojsk Lądowych, które mają zostać dostarczone do Polski w latach 2023–2029 w różnych wersjach specjalistycznych. Część z nich będzie uzbrojona w przeciwpancerne pociski kierowane AGM-114R2 Hellfire⁶². Siły powietrzne otrzymały także w 2023 r. dwanaście lekkich samolotów FA-50GF, a kolejne trzydzieści sześć samolotów w wersji FA-50PL ma być dostarczone do 2028 r. Do końca 2024 r. mają również zostać zakończone dostawy czterech zestawów bezzałogowego systemu powietrznego Bayraktar TB2.

---

⁵⁹ T. Dmitruk, *Dostawy sprzętu wojskowego dla Wojska Polskiego w 2023 roku*, 17 stycznia 2024 r., <https://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,1,11989,aktualnosci-z-polski,dostawy-sprzetu-wojskowego-dla-wojska-polskiego-w-2023-roku> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁶⁰ M. Bruszewski, *Umowa do Pilicy+*, strona internetowa Defence24, 12 grudnia 2023 r., <https://defence24.pl/przemysl/umowa-do-pilicy-zostanie-zrealizowana-w-latach-2024-2029> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁶¹ Z. Lentowicz, *Jeszcze więcej Piorunów dla polskiej armii*, <https://radar.rp.pl/modernizacja-sil-zbrojnych/art36560611-jeszcze-wiecej-piorunow-dla-polskiej-armii> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁶² K. Wilewski, *Piekielny ogień w zasięgu ręki*, 17 marca 2023 r., <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/39257?t=Piekielny-ogien-w-zasiegu-reki> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Ponadto rozpoczęto szkolenie personelu latającego na śmigłowcach AH-64, które mają być pozyskane w kolejnych latach. W ramach rozwiązania pomostowego Siły Zbrojne RP mają użytkować od 2024 r. osiem śmigłowców AH-64E Guardian⁶³.

Kolejne lata polskiego członkostwa w NATO to okres, w którym niezmiennie będą realizowane zadania w ramach sojuszniczego odstraszania i obrony oraz zintensyfikowanej modernizacji technicznej i rozwoju Sił Zbrojnych RP. Jednocześnie niezbędne będzie kontynuowanie wysiłków w zakresie zarządzania kryzysowego. W związku z przyjęciem nowego modelu sił NATO wzrośnie liczba wojsk utrzymywanych przez siły zbrojne w gotowości do użycia: do dziesięciu dni oraz od dziesięciu do trzydziestu dni⁶⁴. Należy liczyć się ze zwiększeniem liczby, skali i intensywności ćwiczeń wojskowych realizowanych w wymiarze sojusznicznym i narodowym.

W wyniku umów podpisanych przed 2022 r. oraz tych, które zawarto w reakcji na rosyjską napaść zbrojną na Ukrainę, Siły Zbrojne RP otrzymają w najbliższej perspektywie znaczące ilości sprzętu i uzbrojenia nowej generacji. Jednocześnie osiągnięcie zdolności operacyjnej przez pododdziały, oddziały i związki taktyczne będzie wymagało długotrwałego i kompleksowego szkolenia. Konieczne wydaje się również kontynuowanie rozbudowy niezbędnej infrastruktury, systemów wsparcia i zabezpieczenia działań. Wiele wskazuje na konieczność kontynuacji w najbliższych latach poważnego wsparcia wojskowego dla Ukrainy. Pomimo skokowego zwiększenia budżetu na modernizację techniczną sił zbrojnych skala i pilność potrzeb obronnych nadal będą potężnymi wyzwaniami.

Ostatnie dwa lata członkostwa Polski w NATO uwidoczniły znaczenie zobowiązań do obrony kolektywnej. Widać wyraźnie, że działania sił sojusznicznych wzmacniają odstraszanie i zdolności obronne na wschodniej flance NATO. Wsparcie udzielane przez

---

⁶³ *Polska armia kupi śmigłowce Apache*, 25 września 2023 r., <https://www.money.pl/gospodarka/polska-armia-kupi-smiglowce-apache-szef-mon-zatwierdzil-umowe-offsetowa-694526711205696a.html> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

⁶⁴ W. Lorenz, *Znaczenie regionalnych planów obronnych NATO*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, <https://www.pism.pl/publikacje/znaczenie-regionalnych-planow-obronnych-nato> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

sojuszników pozwala Polsce na kontynuowanie szeroko zakrojonej pomocy wojskowej dla Ukrainy przy jednoczesnym wysiłku w zakresie zwiększania własnych zdolności do obrony. W najbliższych latach Siły Zbrojne RP będą mierzyły się z wieloma wyzwaniami związanymi z szybką i ogromną modernizacją techniczną, która ma zwiększyć nasze bezpieczeństwo w obliczu zagrożenia ze strony Rosji. Współpraca sojusznicza będzie niezmiennie miała kluczowe znaczenie zarówno we wzmacnianiu zdolności Sił Zbrojnych RP do obrony, jak i w sprawnej realizacji planów modernizacji technicznej.

Podsumowanie

Dwadzieścia pięć lat członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantycznym spowodowało głęboką transformację Sił Zbrojnych RP, których charakter, liczebność, dyslokacja i uzbrojenie okazały się po zakończeniu zimnej wojny zupełnie nieadekwatne do zmienionej sytuacji geopolitycznej. Rozpatrując zmiany, które nastąpiły w polskiej armii w ostatnim ćwierćwieczu, trzeba pamiętać o kontekście historycznym i społecznym po 1989 r.

Po upadku komunizmu Polska mogła sama kształtować swoją politykę bezpieczeństwa i obrony, ale nie posiadała zdolności do samodzielnej obrony w przypadku agresji zbrojnej oraz reagowania na kryzysy militarne w swoim bezpośrednim sąsiedztwie. Wstąpienie do NATO zapewniło Polsce bezpieczeństwo militarne, lecz jednocześnie unaocznilo bardzo duże rozbieżności między naszymi siłami zbrojnymi i tymi w ramach Sojuszu. Po 2004 r. wzrost gospodarczy, *będący wynikiem członkostwa w Unii Europejskiej*, zwiększył możliwości realizacji wymagań sojuszniczych przez Siły Zbrojne RP, w tym realizacji modernizacji technicznej oraz transformacji. Z drugiej strony był to także okres poważnego zaangażowania polskich sił w operacje poza obszarem kraju, co generowało dodatkowe koszty i ograniczało możliwości zrównoważonej transformacji.

Po dekadzie koncentrowania się na udziale w sojuszniczych i koalicyjnych operacjach reagowania kryzysowego, w obliczu rosnącego zagrożenia militarnego ze strony Rosji, Polska zdecydowała się na intensyfikację działań na rzecz wzmocnienia zdolności do obrony kolektywnej. Znalazło to odzwierciedlenie w zaangażowaniu Sił Zbrojnych RP w inicjatywy, które miały na celu dostosowanie NATO do zmian w środowisku bezpieczeństwa, jak również w narodowych planach rozwoju i modernizacji technicznej.

Z perspektywy czasu można zauważyć, że dzięki członkostwu w NATO kształt i funkcjonowanie Sił Zbrojnych RP zostały dostosowane do realnych potrzeb w zakresie bezpieczeństwa kraju, a także pozwoliły na ich rozwój i integrację z resztą sojuszniczych armii. Po ostatnim ćwierćwieczu siły zbrojne są lepiej przygotowane do realizacji zadań związanych z odstraszeniem i obroną. Nastąpiła także poprawa stanu wyszkolenia sił zbrojnych, które swoje doświadczenia gromadziły nie tylko podczas ćwiczeń, lecz także w operacjach sojuszniczych.

Zauważalny jest również pozytywny wpływ członkostwa na proces modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP. Udział w planowaniu obronnym NATO zdyscyplinował i urealnił plany osiągnięcia nowych zdolności operacyjnych przez Siły Zbrojne RP, udział w sojuszniczych programach dał nam zaś dostęp do danych operacyjnych, które byłyby nieosiągalne w wymiarze narodowym. Umożliwił także zdobycie umiejętności, które pomogą w rozwoju Sił Zbrojnych RP i ich technicznej modernizacji w nadchodzącym czasie.

Nadchodzące lata to okres generacyjnej zmiany w Siłach Zbrojnych RP. Agresja zbrojna Rosji przeciwko Ukrainie w 2022 r. uwidoczniła potrzebę szybkiego, znaczącego i długotrwałego wzmocnienia potencjału obronnego państwa oraz zdolności operacyjnych. Co prawda integracja Sił Zbrojnych RP w ramach NATO odgrywa kluczową rolę dla sojuszniczych działań w ramach odstraszenia i obrony kolektywnej na wschodniej flance Sojuszu, jednak pilność tych potrzeb nakłada się z kolejną, równie konieczną potrzebą kontynuowania pomocy wojskowej Ukrainie, która broni się przed rosyjską agresją. Ta sytuacja znacząco zwiększa skalę wyzwań stojących przed Siłami

Zbrojnymi RP. Tym niemniej w perspektywie najbliższej dekady priorytetem będzie pozostawać wzmacnianie narodowego i sojuszniczego potencjału obronnego oraz jego optymalizacja w zakresie obrony kolektywnej. Wyzwaniami, przed którymi stanie Polska, będą nie tylko wprowadzenie nowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, lecz także utrzymanie powiększonych liczebnie polskich sił zbrojnych.

Bibliografia

Reference List

Piśmiennictwo

Literature

20 lat Polski w NATO, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/20-lat-polski-w-nato> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

20 lat Polski w NATO. Dumni z przeszłości, spokojni o przyszłość, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2015.

Bruszewski M., *Umowa do Pilicy+*, strona internetowa Defence24, 12 grudnia 2023 r., <https://defence24.pl/przemysl/umowa-do-pilicy-zostanie-zrealizowana-w-latach-2024-2029> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Cieślak E., *Poland's Armed Forces in NATO. Two decades of transformation*, w: „Defence and Strategy” 2019, nr 1.

Czołgi K2, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/czolgi-k2> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Dmitruk T., *Dostawy sprzętu wojskowego dla Wojska Polskiego w 2023 roku*, 17 stycznia 2024 r., <https://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,1,11989,aktualnosci-z-polski,dostawy-sprzetu-wojskowego-dla-wojska-polskiego-w-2023-roku> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Fact Sheet: U.S. Defense Contributions to Europe, https://pl.usembassy.gov/factsheet_us_defense_contributions/ (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Gągor E., *Dziesięć lat w NATO*, „Kwartalnik Bellona” 2009, nr 1, Ministerstwo Obrony Narodowej, <https://archiwum-sgwp.wp.mil.pl/plik/File/bellona.pdf> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

- Karkoszka A., *Combating Terrorism and Its Implications for the Polish Armed Forces*, w: Winkler T. i inni (red.), *Combating Terrorism and Its Implications for the Security Sector*, Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Genewa 2005, https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Combat_Terrorism_webb.pdf (dostęp: 26 stycznia 2024 r.)
- Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/koncepcja-obronna-krajuu> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Kupiecki R. (red.), *Strategia bezpieczeństwa narodowego RP. Pierwsze 25 lat*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Lentowicz Z., *Jeszcze więcej Piorunów dla polskiej armii*, <https://radar.rp.pl/modernizacja-sil-zbrojnych/art36560611-jeszcze-wiecej-piorunow-dla-polskiej-armii> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Lorenz W., *Znaczenie regionalnych planów obronnych NATO*, <https://www.pism.pl/publikacje/znaczenie-regionalnych-planow-obronnych-nato> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Miłosz M., *Siły zbrojne NATO w Polsce liczne jak nigdy. Przybywa ludzi i sprzętu*, 18 stycznia 2023 r., <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8639263,nato-sily-zbrojne-sojuszniow-systemy-patriot-z-niemiec-zolnierze-usa.html> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Miłosz M., *Polska w NATO. Wiele się zmieniło, jednak lista zaniedbań jest wciąż długa*, 5 marca 2019 r., <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1401211,polska-w-nato-lista-zaniedban-jest-wciaz-dluga.html> (dostęp: 22 lutego 2024 r.).
- Modernizacja techniczna SZRP*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/modernizacja-techniczna-szrp> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- NATO's Military Presence in the East of the Alliance*, North Atlantic Treaty Organization, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Polska armia kupi śmigłowce Apache*, 25 września 2023 r., <https://www.money.pl/gospodarka/polska-armia-kupi-smiglowce-apache-szef-mon-za-twierdzil-umowe-offsetowa-6945267111205696a.html> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

- Polska kupuje Leopardy*, strona internetowa Defence24, 22 września 2013 r., <https://www.defence24.pl/polska-kupuje-leopardy> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Polskie F-16 na straży nieba Islandii*, <https://www.wojsko-polskie.pl/dorsz/articles/aktualnosc-w-polskie-f-16-na-strazy-nieba-islandii/> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Polskie kły*, 27 maja 2014 r., <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleinmagazineshow/12760?t=POLSKIE-KLY> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.)
- Skomorowski M., *Wydatki na obronność w 2024 r. ustalone*, 22 stycznia 2024 r., <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9408198,wydatki-na-obronnosc-w-2024-r-ustalone-panstwo-zamierza-przezna-czyc.html> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Tacik H., *The Military Has Changed. 10 Years of Poland in NATO*, w: „Polska Zbrojna – Wydanie Specjalne” 2009, Wojskowy Instytut Wydawniczy.
- Umowa o wzmocnionej współpracy obronnej pomiędzy Polską a USA podpisana 15.08.2020*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/umowa-o-wzmocnionej-wspolpracy-obronnej-pomiedzy-polska-a-usa-podpisana> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.)
- Vilnius Summit Communiqué*, North Atlantic Treaty Organization, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Wilewski K., *Piekielny ogień w zasięgu ręki*, 17 marca 2024 r., <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/39257?t=Piekielny-ogien-w-zasiegu-reki> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Wilewski K., *Zielone światło dla miliardów*, 24 czerwca 2022 r., <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/37516?t=Zielone-swiatlo-dla-miliardow> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Wojsko Polskie – nowe jednostki, większa liczebność*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojsko-polskie--nowe-jednostki-wieksza-liczeb-nosc> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).
- Wydatki na obronność planowane na 2024 rok bez istotnych zmian*, <https://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,1,11978,aktualnosci-z-polski,wydatki-na-obronnosc-planowane-na-2024-rok-bez-istotnych-zamian> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Źródła

Sources

Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej. Załącznik do Uchwały Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 roku w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. z dnia 16 marca 1990 r., <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000655> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Raport o stanie państwa i działaniach rządu w latach 1997-2001, Kancelaria Premiera Rady Ministrów, Warszawa 2001, https://kuczyn.com/papers/sluzba/raportbuzka_20050923.pdf (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2007.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2014.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2020.

Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r., https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 2021 nr 76 poz. 804, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010760804/U/D20010804Lj.pdf> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, Dz.U. 2022 poz. 655, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000655/U/D20220655Lj.pdf> (dostęp: 26 stycznia 2024 r.).

Copyright (c) 2024 Eugeniusz Cieślak

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.